

ÜNNEPI RENDEZVÉNY A FELDERÍTŐK NAPJA TISZTELETÉRE

Ebben az esztendőben 2016. november 13-án emlékeztünk meg a Felderítők Napjáról. Az éves munkatervünkben kiemelt rendezvényként számon tartott megemlékezésünkre az elmúlt évihez hasonlóan a Stefánia Palota emeleti Ovál termében került sor.

Az ünnepségen, az elnöki megnyitót követően az ünnepi beszédre került sor, melyet Dr. Újházi Lóránd, Főszentszéki bíró, a Nemzeti Közszerológiai Egyetem tudományos kutatója tartott. Az előadó kiválasztásánál figyelembe vettük, hogy szerte a világon az egyház 2017-et védőszentünk születésének 1700. évfordulója alkalmából Szent Márton évének nyilvánította. Ezt követően elnökünk, Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok tájékoztatta a megjelenteket a Felderítők Társasága Egyesület 2016. évi tevékenységéről. Bejelentette azt is, hogy a Magyar Tartalékosok Szövetsége Széles Ernő ny. dandártábornokot, Egyesületünk Polgári és Katonai Kapcsolatok Szekciójának vezetőjét választotta meg a szervezet elnökévé.

A rendezvényen – hagyományainkhoz híven – szép számban vettek részt a családtagok is. A 107 fős létszám minden tekintetben elismerésre méltó. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Dr. Béres János vezérőrnagy, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat főigazgató-helyettese, aki főigazgató úr nevében köszöntötte a megjelenteket. Méltatta az Egyesület színvonalas tevékenységét és rövid tájékoztatást adott a Szolgálatnál bekövetkezett változásokról. Eljött több magas beosztású, aktív állományú tagunk is, köztük Dr. Boda József r. vezérőrnagy, a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Rendészettudományi Kar dékánja és felesége. Az ünnepi megemlékezés hivatalos részét követően ünnepi ebédre került sor, melynek étlapján szerepelt a hagyományos Márton-napi libaleves és libacomb is!

Az ebédet követően vidám hangulatú bajtársi, baráti beszélgetésekre került sor, melynek során tagjaink számos ötlettel járultak hozzá az Egyesület keretein belül végzendő munkánk még eredményesebbé tételéhez. Tanácsaitokat, javaslataitokat ez úton is köszönjük, és megvalósításukban az Elnökség számít cselekvő támogatásokra!

Az ünnepi beszédet és az ünnepségen készült képeket a következő oldalak tartalmazzák.

UJHÁZI LÓRÁND
SZENT MÁRTON „A KATONA” KULTIKUS TISZTELETÉNEK KIALAKULÁSA

Tisztelt Elnökség, Felderítő Társaság, Kedves Vendégek!

Mindig nagy öröm, amikor nem elvont elméletekről, hanem a mindennapi életet is érintő egyháztörténeti és teológiai kérdésről beszélhetünk. Szent Márton tisztelete pontosan ilyen, mert a legendás élete, mind a mai napig eleven él a magyar köztudatban, az egyházi és katonai kultúrában.

Három pontban szeretném a Szent Márton kultusz jelentőségét bemutatni.

Először általánosságban beszélnék arról, hogy a katonai példaképek kultikus vallásos tisztelete, milyen gyakran kapott új színezetet a történelmi és a politikai miliő változásainak a fényében.

Másodszor kifejezetten Szent Márton vonatkozásában mutatom be, hogy mi az a változás, amelyen a Szent Márton kultusz Európában végbement. Hogyan lett egy aszkéta, szerzetesből és püspökből katonaszent.

Végül pedig Szent Márton kultikus tiszteletének magyarországi vonatkozásait emelem ki, szinten a politikai és történelmi összefüggések fényében.

A keresztény kultúrkörben a katonai védőszentek kultikus tisztelete, illetve a nem keresztény világban a hadi tevékenységhez kapcsolódó példaképek imázsa az idő múltával komoly átalakuláson esett át. A kultusz formálódását a társadalmi igényeknek, a politikai, a történelmi és a biztonsági környezetnek megfelelően alakították át.

Az Ószövetség világa jól ismerte a példaképek jelentőségét. A szent szerzők a régi katonai cselekmények hőseit, saját koruk nemzeti érzéseinek megfelelően használták fel.

A katonai cselekmények között kitüntetett, már-már szakrális jelentőséget kapott Kánaán földjének feltérképezése. A szerző bár felhasználta a szájhagyomány által megőrzött különböző elbeszéléseket, vagy egyes szerzők szerint régi un. okmányokat, de a szöveg saját korához szól.

Ezt mondta az Úr Mózesnek: „Küldj előre embereket, hogy szerezzenek híreket Kánaán földje felől, amelyet Izrael fiainak szándékozom adni. Atyáik minden törzséből küldjétek egyet, olyat, aki a vezetők közé tartozik.” Mózes tehát előreküldte az Úr parancsára ezeket a megbízható embereket Paran pusztájáról, akik Izrael fiainak fejei közül valók voltak. Név szerint (...)

Negyven nap múlva, miután az országot kikémlelték, megfordultak, és visszatértek Mózeshez, Áronhoz és Izrael egész közösségéhez. Paran pusztájába, Kádes irányába, és számot adtak híreikről az egész közösségnek, s közben megmutatták az ország gyümölcseit.” (4Moz 13, 1-33).

Mózes könyve az államalapítás mozzanatában fontos szerep jutott az előretölt egységeinek, az ún. felderítőknak. A Számok könyve név szerint említi a zsidó főembereket, akik a felderítésben részt vettek. Ha kultikus tiszteletben nem is részesítették őket, de a zsidó hagyomány megőrizte, vagy legalább a későbbi redaktor rekonstruálta a nevüket. A Számok Könyve jó háromszáz évvel a honfoglalás eseménye után keletkezett. A deuteronomista szerző, a babiloni fogság időszakában, Kr. e. 585 után dolgozta fel a hagyományanyagot. Ebben az időben a nemzeti identitás erősítése miatt fontos szerep jutott a régi nemzeti hősöknek, karizmatikus vezetőknek, katonáknak, köztük a „felderítőknak”, akiket név szerint említ szöveg. Sőt a Számok könyve egyrészt főembernek nevezi őket, másrészt mind a tizenkét törzs képviseltette magát. Ezzel jelezték, hogy a honfoglalás egyes eseményei nem csak a tizenkét ember privát ügye, hanem az egész nép sorsát érinti. A bibliai szerző saját korának igényeihez közelítette a történetet. A kémek beszámolója, amellyel, hogy reálisan mutatja be a kis nép jelentéktelen esélyeit a környező, már megerősödött népek között, inkább a szerző saját korának félelmetes ellenségeire utal, aki elfoglalta Jeruzsálemet, a templomot, és a nép vezetőit Babilonba deportálták. A szerző saját korának, „biztonsági helyzetéhez” igazított egy több száz éves történetet. A kémek karakterét úgy alakította át, hogy azok a nemzeti egység példaképeivé váljanak egy nehéz történelmi helyzet idején. Lényegében ez a több száz évvel későbbi történetanyag, felülírta a régebbi szájhagyományt és ez vált meghatározóvá a zsidó vallás életében. A történelemből kiragadott bibliai példa egy az ősi népek elbeszélései közül, ahol egyértelmű utalás történik a felderítés politikai és katonai jelentőségére, és arra a változásra, amelyen a tiszteletadási formája keresztülment a nemzettudat, a történelmi, a politikai és a biztonsági helyzet változásának fényében. A felderítés és az ezt a tevékenységet végző személyek tiszteletének archaikus jelentőségéről Pilch Jenő három kötetes munkájában olvashatunk. Nem lehet elmarasztalni a bibliai szerzőket, hogy a hírszerzőkről szóló történetet saját koruk igényeihez igazították. A jelenség

nem egyedülálló a vallási közösség példaképeit körülvevő kultusz vonatkozásában. A kultikus tisztelet ugyanis gyakran vett radikális fordulatot. Amikor például a védőszent kultusz tetőfokára hágott, és az egyes foglalkozások védőszentet kerestek maguknak a szent életének legendás elemeit és történeteit kedvükre magyarázták. Így lett Szent Borbála a bányászok védőszentje a puskapor általános alkalmazása után egyben a tüzerek védelmezője is

I. SZENT MÁRTON KULTIKUS TISZTELETÉNEK FORMÁI

Az említett karakterváltozások eltörpülnek ahhoz az átalakuláshoz képest, amelyen a felderítők védőszentje Szent Márton ment keresztül. A homályos életrajzi adatok, a szent életének több korszaka mindegyike lehetőséget biztosított. Az első századi szenteknél a legenda, a történelem, a kegyes hagyomány egyszerre játszott szerepet. Ráadásul Márton esetében a karakterformálódás szempontjából jelentős tényező volt, hogy Galliában a római hódítók már a kereszténység előtt elterjesztették Mars-kultuszt, amelynek több eleme a Márton tiszteletbe ment át. Ezt erősítette, hogy Márton napja (november 11.) Mars hónapjára esett.

Szent Márton halála után sorra jelentek meg az egymásra épülő, de egy-egy plusz hagyományanyaggal gazdagabb életrajzi beszámolók. A hagyományanyag alapját Sulpicius Severus *Vita Sancti Martini episcopi et confessoris* 27 fejezetből álló műve jelentette. Ez a munka azonban Szent Mártonban nem a katona szentet, hanem a lelkipásztor püspököt, de leginkább az aszkéta szerzetest látta. Erről árulkodik az életrajz címe is, amely Mártonra, mint hitvallóra „*confessores*” és mint püspökre „*episcopus*” utal. Katona mivoltáról itt nem esik szó. Érthető, hiszen a koraközépkori misztika számára a katonaság nehezen volt összeegyeztethető a keresztény ideával. Sulpicius ezért az aszkéta szerzetes alakját erősítette Mártonnal kapcsolatban. Csakhogy Sulpicius műve kiindulópontja volt a többi koraközépkori életrajznak is, még ha ezek a művek tartalmaztak is önálló elemeket. Egyes szerzők szerint az sem elképzelhetetlen, hogy Sulpicius művében a katona, a püspök és a szerzetes éles elkülönítése a szerző nagyon tudatos szerkesztésének köszönhető. A milánói ediktum utáni korai kánoni szabályozás ugyanis az egyszerű „laikus” keresztények számára ugyan nem, de klerikusoknak tiltotta a katonai szolgálatot. Sulpicius így tudatosan Márton klerikusi állapota előtti időszakra korlátozta, és jelentőségében kisebbitette a szent katonai szolgálatát, bár lehet, hogy az a valóságban tovább, esetleg a klerikusi szolgálata ideje alatt is tartott. A másik híres Szent Márton életrajz Jacobus de Voragine *Legenda Aureája* ugyancsak úgy vélekedik, hogy Márton a szerzetes idea és a szerény püspök megszemélyesítője. Ennek megfelelően alakult ki a kora középkori kultikus tisztelet, a liturgikus szövegek és a himnuszok költészet is. Katonai

tevékenységét pedig „szükséges rosszként” fogták fel és a hadseregben fiatalként eltöltött néhány évre redukálták.

A keresztény katona archetípusát nem Márton, hanem Szent Mihály, Szent György, Szent Sebestyén és Szent Móric, illetve a thébai légió testesítette meg. Ezen az sem változtatott, hogy amikor Clodvig, a katolikus királyság galliai megszilárdítója, 507-ben az ariánus vizigótok ellen Tours városából indította a katonai hadjáratot, a város védőszentjének, Szent Mártonnak a segítségét kérte. A Meroving-dinasztiai uralkodása idején a Márton kultusz az említett misztikus, szerzetesi vonalon maradt. Az alapelv továbbra is a „non miles sed monachus” volt, vagyis, hogy ő elsősorban szerzetes és nem katona. A tényen az sem változtatott semmit, hogy a kegyes hagyomány szerint a francia királyok Szent Márton ereklyéjével felvértezve indultak a csatába. A helyzet a X. századtól kezdett megváltozni. Normandia az állandó háborúk színterévé vált. A keresztény közösségben ez idő tájt megnövekszik a katona, a védelmező szentekbe vetett vallásos hit. Az általános még a pogányságból átvett vallási hitelvek szerint a természetfölötti erők beavatkoznak a földi háborúkba. Kinyilvánítják segítségüket az igazságért küzdő fél oldalán. Ezért sorra alapítják a Szent Mártonról nevezett templomokat, kápolnákat. A falvak és a települések nevében pedig megjelenik a szent neve. Szent Györggyel, Mihállyal és Mórival szemben Márton inkább védelmező, és nem a harcias attribútumok határozzák meg. Ez a különbség az ábrázolásokban is megjelenik. Több város monstrumszerű erődjének, mint például Liège Szent Márton lett a védőszentje.

Odó cluny-i apát (Déols, 878/79-Tours, 942. november 18) Mártont már a keresztény lovagok prototípusának nevezi.

VII. Gergely (1073-1085) pápasága idején általánosan megerősödik a „miles Christi”, a Krisztus katonája eszme. A haderő már összeegyeztethető a keresztény életeszmevel, sőt a katona a jó ügy védelmezője, a kereszténység támasza lehet. Szent Márton katona múltjának újraértelmezése is ebben a korszakban következik be. A katonai karakter már nemcsak abban a spirituális, átvitt értelmezésben nyert hangsúlyt, hogy Márton, mint szerzetes és aszkéta lelki harcot folytat a Sátánnal, hanem igazi katona. Amíg régebben az aszketizmus, az eretnekekkel való harc, a démonokkal folytatott küzdelem területén emelték ki a szent katonai múltját, a 11. században már nem elsősorban ez a spirituális katonaság a domináns. Márton valódi katona, katonai erényekkel, amelyeket a kor kereszties lovagjainak is követni kell. Ennek megfelelően jelennek meg azok a romantikus képek, amelyek mind a mai napig a Szent Márton ábrázolások jelentős többségét alkotják. A bambergi könyvtárban (Staatsbibliothek) őrzött tizenegyedik századból származó fuldai szakramentalé Márton és a szegény koldus történetét

Sulpicius elbeszélése szerint úgy ábrázolja, hogy Márton a város kapujában áll, ahol köpenyének felét átadja a didergő koldusnak. Ezen az ábrázoláson semmi nem utal Márton katonai karakterére. Ezt a jelenetet más tizedik század végi és tizenegyedik század elejei fuldai- és az ivreai szakramentálé is így örökítették meg. A szent életének ez a későbbiekben attributisztikus eleme ekkor még a szent humánus karakterét, de nem a katonai mivoltát emelte ki. Így ábrázolják a szentet néhány 11. századi oltárképen is.

A 12. századtól jelennek meg, majd terjednek el a napjainkban is népszerű ábrázolások, ahol Márton és a koldus jeleneténél a szentet katonai jelvényekkel, sisakban és karddal a kezében ábrázolják. Ehhez a megközelítéshez jelentősen hozzájárultak azok a korabeli legendák, amelyek különböző lovagkirályok leszármazottját látták Mártonban. Később Mártont lóháton ülve, felfegyverkezve koldushoz lehajolva ábrázolják. Ebben az ábrázolásban a 11. századtól egyre markánsabban létező lovagi eszme is szemléletesen megjelenik. A lovag ugyanis a szegények, az elesettek gyámolítója. Sulpicius csak Márton páncélzatáról és katonai köpenyről beszél, de egyetlen szóval sem utal a lóra. Egyes szerzők véleménye szerint a lovas ábrázolásban nemcsak a középkori lovagi eszme, hanem a régi római kelta hitvilág továbbélése is szerepet játszhatott. A harci istenek a római-kelta kultúrában gyakran jelentek meg lovasként, bár Mars istent általában nem így ábrázolták. Mivel a ló a kelta lovasság életében nagy jelentőséggel bírt, ez a tény a kelta vallás kultúrában is megjelent. Például Epona lovas istennő, aki mind a civilek, mind a katonák között népszerű volt. Lehetne sorolni a ló és a kelta elemek esetleges továbbélését a Márton kultuszban. De azt is figyelembe kell venni, hogy Márton lovas katonaként való ábrázolása több száz évvel a szent kultuszának megszilárdulása után, a lovagi eszme megszületése kapcsán vált meghatározóvá. Márton lóháton való ábrázolásának széleskörű középkori elterjedését az a tény sem vetette vissza, hogy egyes szerzetesek továbbra is a szent szerzetesi karakterét hangsúlyozták. Clairvaux-i Szent Bernát (1090 vagy 1091 – 1153) úgy nyilatkozik a szentről, hogy ő elsősorban szerzetes.

November 11-én Márton liturgikus ünnepei alkalmával a katonai karakter már hangsúlyosabban jelenik meg. A Reimsi Katedrálisból származó 11. századi breviárum az ünnepi nyitó olvasmányban kiemeli Márton életéből, hogy „sub rege Constantio, deinde sub Iuliano cesare militavit” vagyis, hogy „Konstantin és Julianus császárok ideje alatt katonáskodott”. A 13. és a 14. században ez a katonai vonal még dominánsabban jelenik meg a november 11-i olvasmányokban. A Châlons-sur-Marne-ból származó mártonnapi mise és breviárium kilenc olvasmányából, négy Szent Márton katonai karakterére összpontosít. Toursban a négy Szent Márton ünnep közül kettő ez időben már katonai győzelemhez

kapcsolódott. A reneszánsz polifon Missa de Sancto Martino, szintén ezt a katonai elemet vette alapul. Márton erősen militáns bemutatásával szemben azonban egyes helyeken, mint például Reimsben tovább élt a szent inkább lelki, szerzetesi, lelkipásztori tulajdonságainak az előtérbe helyezése. Az egyik antifóna Márton imádságos karakterére utal "Ego signo crucis, non clipeo protectus aut galea hostium cuneos penetrabo securus".

II. Orbánnak, Clairvaux-i Szent Bernátnak és Alan de Lillének köszönhetően azonban Márton egyre inkább a lovagi eszme megtestesítője, aki egyesíti a szerzetesi és a katonai eszményt, és ezzel a középkori keresztény lovag példaképévé válik. Ennek a megközelítésnek jelentős lendületet adott az első kereszties hadjárat és a megerősödő lovagrendek.

Szent Márton kultikus tiszteletének újabb reneszánszai az európai országokban többször a nemzeti tudat megerősödéséhez kapcsolódtak. Még a szekularizált Franciaországban is, ahol az 1870-1871-es francia-porosz háború után Szent Márton újra katonai eszmény, a tizedik századi francia lovagok példaképe, nemzeti és katonai hős. Szent Márton a német invázióval szembeni védelem szimbóluma, illetve és a szekuláris politika és a haderőben még mindig nagyszámban jelenlévő arisztokrácia közötti összekötőkapocs. https://en.wikipedia.org/wiki/Martin_of_Tours - [cite_note-FOOTNOTE Brennan.2C_pp_489-491-](#) A XX. században, Jugoszlávia szétesése után Horvátországban, különösen a horvát haderőben, a nemzeti identitás előmozdítása érdekében erősítették a szent kultuszát.

II. SZENT MÁRTON KULTUSZÁNAK TÁRSADALMI ÉS POLITIKAI JELENTŐSÉGE A MAGYARORSZÁGON

Magyar szempontból Szent Márton kultikus tiszteletében mind a nemzeti, mind a katonai elem jelentős. Magyarországi kódexek közül az Érdy-kódex, a XII. század végi Ernst-kódex és az Érsekújvári Kódex ír Márton életéről. A honfoglalás és az államiság megszilárdítása pont arra az időszakra esik, amikor Márton kultikus tiszteleténél európai vonatkozásban, az említett katonai elemek váltak dominánssá. Ismert a legenda, mely szerint I. István király a Koppány elleni harc előtt Szent Márton segítségét kérte. A Márton kultusz az ország függetlenné válásában is szerepet játszott. Bár egyes szerzők Szent Márton magyarországi kultuszának megerősödését a mainzi érsekség térségi tevékenységére vezetik vissza, de ez kevésbé igazolható. A mainzi székesegyházban valóban Szent Márton tiszteletére szentelték, de hogy a 972-973-as latin térítés valóban a mainzi érsekség felügyelete alatt történt az már kétséges. Így logikusabb, ha azoknak a szerzőknek a véleményét fogadjuk el, akik a pannonhalmi és a magyarországi kultuszt inkább az ország teljes függetlensége

szempontjából közelítik meg. A Frank Birodalomban ugyanis, amikor a Karolingok átvették a vezető szerepet Meroving-dinasztiától, akkor egyben a Szent Márton tisztelet örökösének is tekintették magukat. Már Nagy Károly is úgy tekintett ugyanis Szent Mártonra, mint családjának és az egész Frank Birodalomnak védőszentjére. A legenda szerint ezért 791 októberében az avarok elleni eredménytelen hadjáratából ezért kelt keresztül Savarián, hogy meglátogassa Tours-i Szent Márton püspök szülőhelyét. Mindennek a ténynek köszönhetően a Márton kultusz az egész „frankofon” világban termékeny talajra talált. Ezzel szemben a Liudolf vagy a Szász-ház, vagy ismertebb nevén az Ottók már más katonaszenteket preferáltak: Szent Mihályt, Szent Lőrincet, Szent Móricot és Szent Vitust. Az ottók történelmi léptékkal rövid ideig, de a magyar államiság szempontjából meghatározó időszakban uralkodtak (919-1024). Koszta László egyháztörténész kutatásai szerint Szent Márton magyarországi kultuszának erősítésével mind Géza fejedelem, mind I. István király a kultikus életben is ki akarta fejezni a Német Császárságtól való függetlenséget. A magyar uralkodók azoknak a szenteknek a kultikus tiszteletét igyekeztek előmozdítani, akiket a német római császárok nem preferáltak. Tekintve, hogy pont ebben az időszakban következik be a Márton kultuszban az a fordulat, mely szerint a katonai elem válik meghatározóvá, Magyarországon már inkább ez a tiszteleti forma lett erős. Ezt támogatta az a tény is, hogy az Árpádok győzelme után Mártonban, hasonlóan a Karoling és a Meroving dinasztiához a kereszténység és az ország védelmezőjét látták. Erre utal I. István kisebb legendája a besenyő támadás kapcsán. Bár Magyarországon a legfontosabb harcban segítő példaképp Szűz Mária volt, de már az ország alapításnál kirajzolódik, hogy Mártonra szintén úgy tekintettek, mint aki háború esetén védelmez. Az uralkodó a hadi zászlókra hímezte a szent képét. Ezt a hagyományt követte László király, aki a mogyoródi csata-, a Salamon felett aratott meghatározó győzelem után, fogadalmához híven Szent Márton tiszteletére bencés apátságot alapított. Az 1093-as Szabolcsi Zsinat november 11-ét olyan ünneppé nyilvánította, amelyet három napos böjti előkészület előz meg. Szent Márton kultikus tiszteletének másik epizódja, amikor 1427-ben Zsigmond király oklevelében Mártont az ország legfontosabb védőszentjének nevezi. A királykoronázások alkalmával a szertartás menete a Székesfehérvári Boldogasszony préposti templomból indult, felment a Szent Márton-templom tornyába, és a négy égtáj felé tett kardvágásokkal jelezte a király, hogy megvédi országot. Később ez a Szent Márton-templom előtti koronázó dombon történt. Ezekhez a történelmileg igazolható hagyományokhoz társultak azok a népi elbeszélések, amelyek tovább erősítették Márton magyar és katonai vonatkozását. Még Bálint Sándor néprajzkutató is beszámol arról, hogy élt az a népi hagyomány, mely szerint Márton hun királyoktól származik. Pannóniában a rómaiak

legyőzték és fogságra vetették Florus királyt, aki lemondott a trónjáról és cserébe katonai parancsnoki „tribunus” címet kapott.

Magyarországon Márton katonaszentként való tisztelete a domináns. Ugyanakkor korai ábrázolásokban, mint a *Magyar Anjou Legendáriumban* amelyet, Károly Róbert megbízásából Hertul mester készített 1320-40 körül, András herceg számára a szent életéből inkább az aszkéta és a lelkipásztor szerzetes-püspökhöz kapcsolódó elemeket emelik ki: a köpenymegosztás, beteg gyógyítása, az akasztott ember megmentése, püspökké választása. A XIII. századtól lovagként, hercegi kalapban, palástot viselő, lovon ülő katona szent ábrázolása a jellemző. Ez fajta megközelítés tovább erősödött a XIV. században, amikor Magyarországon is a lovagi témájú művészeti alkotások váltak meghatározóvá. Márton élete példaként szolgálhatott a magyarországi lovagi eszmény erősödéséhez. (Pl. veleméri Szentháromság-templom). A nemzeti tudat ilyenformában történő erősítésére később is felhasználták a szentet. A XV. században, mikor az *Imitatio Christi* vagyis a Krisztus utánzása teológiai tan népszerűvé válik, Mártont ismét a szegények patrónusaként, szerzetesként, vagy püspökként ábrázolják. XVII. században a magyar függetlenedési törekvésekkel párhuzamosan ismét a védelmező és a katona képe lesz domináns. Előszeretettel ábrázolják a nemzeti identitást erősítő magyar szentek között, a kor nemzeti törekvéseket alátámasztandó huszárruhás vagy magyaros öltözetben. Ebből a korból származik a győri bencés templom magyar szentek kápolnájának oltárképe (1642). A kép Szent István késő romantikus ország felajánlását összekapcsolja a magyar szentek témájával. A szentek között foglal helyet Márton püspöki öltözetben, baljában a pásztorbottal, jobbában a pajzzsal. Rafael Donner szobrászművész is ezt a szempontot vette figyelembe, amikor elkészítette a pozsonyi székesegyházban található Szent Márton ábrázolást. Szent Mártont klasszikus módon lóháton ábrázolja, ahogy a köpenyét megosztja a koldussal, csak hogy zsinóros magyar huszár-atillában.

Szent Márton legendás életrajza, a történelemi, a politikai körülmények, a kultusz együtt adják ennek az európai szentnek a tiszteletéhez az alapot. Különböző foglalkozású és nemzetiségű embereket kapcsol össze.

Márton jelentős utat tett meg a legendás, a pogány elemeket sem nélkülöző életrajzától, az aszkéta szerzetesen, a püspökön keresztül, a későbbi katonaszentig. Sok legendás elem, színes kultusz, olyan mint Európa maga, amely hosszútartóan tett meg a pogányságtól a kereszténységen át a szekuláris társadalomig. Mártonban ezért nemcsak a Katolikus Egyház szentjét, hanem az európai történelmet, Európát, Európa népeit, köztük a szent szülőhelyének jelenlegi lakosait, a magyar embereket is tiszteljük.

Engedjék meg, hogy egy régi Szent Márton imádsággal fejezem be a beszédemet, amely így hangzik:

Urunk, Istenünk, Te Szent Márton püspököt a rábízottak gondos atyjává és segítőjévé titted. Add, kérünk, hogy minden híved hűségesen betöltse Tőled kapott hivatását, és teljesítse kötelességeit, a mi Urunk, Jézus Krisztus, a Te Fiaid által, aki Veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön-örökké. Amen!

